

також розвитку вітчизняних літератур. Однак уся ця різноманітна творчість, сповнена думки, пройнята була органічно глибокою авторською вірою в силу творчої праці, у майбутнє рідного народу й усього людства, зокрема вірою у відродження Батьківщини кожної з них. Тому й досі художнє слово Лесі Українки і Марії Конопницької залишається живим у народній пам'яті, надихає читачів і письменників; тому воно й зараз таке близьке ідейно-естетичним ідеалам Росії, України й Польщі.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. *Вервес Г., Ведіна В., Булаховська Ю.* Українсько-польські літературні зв'язки ХХ ст. – К., 1963.
2. *Глинський І.* Посестри // *Всесвіт*. – 1971. – № 2.
3. *Пиотровская А.* Некрасов и Конопницкая // *Польско-русские литературные связи*. – М., 1970.
4. *Рильський М.* Твори: У 3 т. – К., 1955. – Т. 3.
5. *Українка Леся.* Поезії: У 2 т. – К., 1961.
6. *Barański Z.* Z obserwacji nad poetyką Lesi Ukrainki // *Slavia Orientalis*. – 1971. – № 4.
7. *Jakóbiec M.* Lesia Ukrainka a polska literatura romantyczna // *Slavia Orientalis*. – 1971. – № 4.
8. *Konopnicka M.* Wybór poezji. – Moskwa, 1943.
9. *Konopnicka M.* Poezje: U 5 t. / Opracował J. Grabek. – Warszawa, 1954. – Т. 4.

Отримано 16.09.2010 р.

м. Київ



### Ростислав Радишевський

### ЮЛІЯ БУЛАХОВСЬКА – ПОЛОНІСТ І КОМПАРАТИВІСТ

Юлія Леонідівна Булаховська (нар. 8 грудня 1930 року) – доктор філологічних наук, професор, почесний академік Академії наук вищої школи України, відомий славіст-літературознавець, літературний критик, компаративіст, полоніст, дослідниця польсько-українських літературних взаємин, авторка художньої прози. Вона – гідний наступник у галузі літератури й талановитий учень свого славетного батька Леоніда Арсенійовича Булаховського. Успадкувавши наукову солідність і скрупульозність, ґрунтовний методологічний інструментарій і незаангажованість поглядів на літературний процес, вона змогла встановити і тримати стійкі ціннісні орієнтири протягом довгого і плідного наукового життя.

Ю. Булаховська народилася в місті Харкові. З літа 1944 року постійно мешкає в Києві. 1952 року закінчила філологічний факультет (російсько-слов'янське відділення, польську групу) Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка, а 1955 року – аспірантуру при кафедрі слов'янської філології цього ж університету за спеціальністю “Історія польської літератури”.

1956 року дослідниця захистила кандидатську дисертацію “Розвиток реалізму у творчості Елізи Ожешко кінця 60-х – середини 80-х років”. З осені того року й до сьогодні працює в Інституті літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. Із січня 1965 року має атестат (учене звання) старшого наукового співробітника (Рішенням Президії АН УРСР). Нині – провідний науковий співробітник-консультант. Основна тематика її праць – польська література ХІХ – ХХ ст. і польсько-українсько-російські літературні зв'язки цього періоду. Ще одна сфера наукових зацікавлень – питання органічної взаємодії художньої літератури з музикою та образотворчим мистецтвом.

1960 року Ю. Булаховська видала монографію “Поезія Юліана Тувіма”. Дослідниця відтворила складну атмосферу, в якій формувався талант автора, наголосила на поліфонії літературних угруповань міжвоєнного двадцятиліття в Польщі, показала, що творчий шлях найвідомішого скамандрита сповнений безперервних шукань, а його доробок не позбавлений суперечностей. У своїх естетичних пошуках він пройшов крізь художні впливи А. Рембо, Л. Стаффа, В. Маяковського, а також творчо звертався до спадщини великих романтиків – А. Міцкевича, Ю. Словацького, до джерел поетичної мови Я. Кохановського – інтегрував, полемізував, трансформувал. Констатовано й той важливий факт, що в поезіях молодого Тувіма часто поєднувалися контрастні настрої: оптимізму й суму, веселі, бадьорі мотиви піднесення, енергії та нотки зневіри й безнадії.

Особлива цінність монографії полягає у спробі авторки простежити найважливіші етапи розвитку творчості Ю. Тувіма, еволюцію його мистецької свідомості; це перший синтетичний портрет Тувіма-поета та Тувіма-перекладача.

Дослідниця зосереджується на виявленні своєрідної поетичної індивідуальності поета, його місця й ролі в розвитку польської поезії 20 – 30-х рр. ХХ ст.

1968 року вийшла друком монографія Ю. Булаховської “Проблематика польської сатири 30–50-х років ХХ ст. Поезія і художня проза”, де авторка проаналізувала основні риси жанру в розумінні письменників різних ідейних уподобань, простежила напрямки ідейно-естетичної еволюції польських митців. Вона висвітлила різноманітні сатиричні напрями, течії в довоєнній і повоєнній польській літературі, залучаючи творчість сатириків трьох поколінь: Т. Буйницького, Е. Шиманського, Л. Пастернака, С.Р. Станде, Ю. Тувіма, С. Карпінського, К.-І. Ґалчинського, В. Ґомбровича, Т. Доленґи-Мостовича, С.-Є. Леца.

У трьох розділах книжки – “До характеристики польської сатири 30-х років”, “У часи війни”, “В оновленій Польщі” – відтворено загальну картину стану і творчого розвитку як проблематики, так і форми поетичної сатири, яку авторка вважає домінантним сатиричним жанром. Ю. Булаховська проаналізувала сатиричні твори не лише літераторів, що пережили окупацію в Польщі, а й письменників-емігрантів; переглянула повоєнні сатиричні твори Ю. Тувіма, К.-І. Ґалчинського, Л. Пастернака, Т. Бреси, С. Диг’ата, а також дебютантів цієї доби – С. Зелінського, С. Лема, котрі уособлювали польську сатиру 50-х років.

Багато уваги у праці приділено творчості Ю. Тувіма, з погляду авторки, найвидатнішого (поруч із К.-І. Ґалчинським) поета-сатирика першої половини ХХ ст. На думку дослідниці, сатира Тувіма 30-х рр. свідчить про посилені інтерес до громадсько-політичних питань сучасності, зростання реалістичної гостроти його художнього слова, у деяких творах виявляє типологічну подібність до сатиричних прийомів, які застосовував Тарас Шевченко (порівнюються вірші “До генералів”, “Каторз жіє”, “Похорон президента Нарутовича” і поема “Сон”).

Сатиричний елемент, тісно переплітаючись із лірикою, на думку дослідниці, становить органічний і конструктивний складник майже всіх творів К.-І. Ґалчинського. Надзвичайно цікаві типологічні порівняння й аналогії, які здійснила Ю. Булаховська щодо засобів пародіювання у віршах Ґалчинського та “Енеїди” І. Котляревського, “Гараськових одах” П. Гулака-Артемівського; дуже доречний екскурс у сатиричну спадщину В. Маяковського, який мав значний вплив на польського митця.

Серед сатиричної польської прози 30-х років авторка залучила до аналізу видатні твори В. Ґомбровича і Б. Шульца, зауваживши в їхній творчості провідну

роль гротескного й іронічного струменів. Вона провела чітку межу між цими авторами, наголошуючи на оригінальних елементах художнього втілення естетичного задуму.

Ю. Булаховська звернула увагу на те, що повоєнна польська суспільно-політична дійсність зумовила принципово нову сатиру, її громадсько-усвідомлений характер, психологізм. У деяких авторів психологізм дістав песимістичне забарвлення (С. Зелінський, А. Слонімський). Дослідниця вказала на зміну характеру сатири цього періоду – вона перетворюється з викривальної на наступальну, “бореться радше за щось, ніж проти чогось”; зауважила універсалізм жанру, який поєднав усі відтінки морально-побутової, ідейно-політичної, науково-фантастичної сатири; акцентувала на сильному фольклорному струмені, гумористичному забарвленні, внутрішньому оптимізмі.

У праці “Творчість Леопольда Стаффа і стильові пошуки польської поезії першої половини ХХ століття” (1970) Ю. Булаховська здійснила спробу не лише з’ясувати природу стилю відомого польського поета-модерніста, а й простежити ті чинники, які впливали на формування стильових течій зазначеного періоду. Дослідниця виокремила найприкметніші риси літературного стилю поета на тлі стилів провідних поетів тієї доби. Водночас вона розглянула еволюцію ідейно-естетичних поглядів митця у зв’язку із проблемою формування його художнього стилю.

Авторка проаналізувала художньо-стильові течії в польській поезії 1918–1939 рр., ствердила, що саме Л. Стафф у період міжвоєнного двадцятиліття міцно тримався лінії настроєво-імпресіоністичної поетики, культивував свій творчий метод, що полягав у прагненні усвідомити, проаналізувати кожне враження та знайти адекватний, найчіткіший засіб вираження, мав величезний вплив на деяких поетів тієї доби, зокрема членів літературної групи “Скамандер”.

Дослідниця доречно проводить паралель між Л. Стаффом та Б. Лесьмяном, репрезентуючи їхній особливий статус у тогочасній літературі та з’ясовуючи особливості стилю та поетичних образів. Якщо перший усупереч сірій повсякденності життя намагався збагнути його вищу таємницю та створити позитивний образ світу з необхідними людству поняттями добра й радості, то другий, ґрунтуючись на стилістиці народної балади, малював фантастичний, часом деформований, гротескний світ, де нерідко домінували глибоко печальні, страждальні інтонації.

Праця Ю. Булаховської цікава також намаганням провести паралелі між творчістю Л. Стаффа та інших польських поетів, навіть дуже далеких з огляду на тематику, образність і часовий відступ, а також висвітлити проблему стильових взаємодій між творчістю митця й сучасною йому зарубіжною поезією.

Книжка Ю. Булаховської “Спадкоємність і новаторство сучасної польської поезії” (1979) привертає увагу широтою порушених у ній проблем і була одним із перших монографічних досліджень на цю тему (не лише в українському, а й у польському літературознавстві). У студії йдеться, зокрема, про творче засвоєння в сучасній польській поезії традицій А. Міцкевича, Ю. Словацького, Ц.-К. Норвіда, а також багатьох інших видатних художників слова першої половини ХХ ст., скажімо, Л. Стаффа, Б. Лесьмяна, Ю. Тувіма, В. Броневського, К.-І. Галчинського, Ю. Пшибося тощо. З методичного погляду авторка поєднує історико-літературний і теоретичний принципи аналізу художніх явищ.

Ю. Булаховська, осмислюючи складний процес літературного прогресу, не тільки подає широку картину розвитку польського поетичного слова, а й глибоко аналізує провідні її досягнення, критикуючи водночас виразно формалістичну й пасивно-споглядальну позицію окремих польських авторів.

Проблему спадкоємності й новаторства дослідниця розглядає у прямому зв'язку із суспільними і світоглядними категоріями, доречно вказуючи на необхідність розпізнавання справжнього новаторства (що має глибоке ідейно-змістове навантаження) і суто мовних експериментів, породжених формалістичною вигадливістю.

Авторка говорить і про таке характерне явище новітньої польської поезії, як прозаїзація, що базується на тематичних зацікавленнях і слушно вважається однією з найпоказовіших ознак сучасного літературного життя. Студія доводить, що “прозаїзація” доробку середнього й молодшого поколінь польських художників слова, хоч і прикметна безперечним новаторством, та все-таки спирається на відомі в цій галузі традиції, а саме творчі шукання Ю. Тувіма, В. Броневського, К.-І. Галчинського, Ю. Пшибося.

Позитивна прикмета згаданої праці – її полемічність, висловлена в коректній, однак категоричній формі, а також залучений тут широкий літературний контекст, оскільки знайдено чимало “виходів” і зіставлень із російською й українською літературами. Чимало місця відведено розглядові питання різноманітності жанрів та їхнього взаємопроникнення в сучасній польській поезії.

У монографії “Типологія польсько-російсько-українських літературних явищ 50-70-х років ХХ століття” (1982) висвітлюються закономірності ідейно-естетичного розвитку польської, російської й української літератур зазначеного періоду, які, на думку авторки, дають уявлення щодо головних шляхів поетичної еволюції у згаданих літературах; ідеться про засвоєння й використання у творчому процесі кращих традицій і про новаторські тематико-художні пошуки.

На великому фактичному матеріалі розглядаються тематико-образні паралелі в розв'язанні важливих сучасних проблем. Жанрова інтеграція постає як визначальна риса сучасного літературного процесу; висвітлено типологію стилю у прозі, поезії й публіцистиці найвидатніших польських і східнослов'янських авторів, а також спільні концепції сучасного художнього перекладу.

Дослідниця обґрунтовує авторське звернення до “типологічних сходжень” як одного з найяскравіших виявів літературного процесу в тогочасній Польщі і СРСР; досліджує їхню співвіднесеність із поняттями “контактних зв'язків”, спільного і відмінного, національного та інтернаціонального. Вона доводить значення типології на різних “зіставних” рівнях: тематики, образності, жанрів і перекладацької діяльності, що дає змогу зрозуміти як творчість окремих видатних митців (польських, російських і українських), так і спільні процеси розвитку сучасних літератур, зокрема слов'янських, у їхній взаємозумовленості традицій і новаторства, форми і змісту.

Перший розділ праці “Тематико-образна співзвучність у сучасних російській, українській і польській літературах” присвячений питанням загального характеру, пов'язаним, зокрема, з антифашистською тематикою, проблемою письменника і суспільство, художника слова і його громадянська позиція, та конкретно типології польської, російської й української поезії з погляду глобальних цивілізаційних проблем і вічної “взаємодії” людини і природи. У цій частині наводяться матеріали з поезій К. Симонова, В. Броневського, Л. Стаффа, Ю. Тувіма, М. Рильського, Є. Євтушенка та С. Грохов'яка, поетичних мініатюр Б. Чешка і Л. Костенко, великої прози С. Злобіна, Ю. Бондарева, О. Гончара, П. Загребельного та В. Жукровського.

Розглядаються також питання жанрової інтеграції в польській і східнослов'янській літературах, тобто органічне взаємопроникнення поезії, прози й публіцистики. Аналізуються зразки такої взаємодії: “ліричної прози” (“Бригантина” О. Гончара, “Прощание с Матёрой” В. Распутіна, “Гори над Чорним

морем” В. Маха, “Лебедина згряя” В. Земляка); “ліризованої” публіцистики (твори В. Коротича, Д. Павличка, “Золотая роза” К. Паустовського, оповідання Я. Івашкевича “Ікар”, де переплітаються сюжетність, ліричні роздуми й міфолого-художні асоціації автора, мемуари К. Іллакович “Траземенський заєць”). Простежено взаємопроникнення поезії і прози в межах доробку одного автора: М. Стельмаха, К. Іллакович, Я. Івашкевича, В. Солоухіна; поезії й публіцистики у Д. Павличка, Ю. Тувіма, А. Стерна, Ю. Пшибося.

Авторка ґрунтовно простежує типологію стилю в польській, російській і українській поезії і прозі шляхом виявлення “типологічних пар” на прикладах філософської й пейзажної лірики Я. Івашкевича і М. Рильського останнього періоду творчості, поезії І. Драча і Т. Новака з їхньою яскравою фольклорною орієнтацією; балад А. Вознесенського і С. Грохов’яка з їхніми “авангардистськими контрастами”, селянської (тематично) прози В. Земляка і Т. Новака й В. Распутіна та Ю. Кавальця (“ліризованої” з погляду стилю).

Як і в багатьох інших своїх працях, у цій монографії дослідниця висвітлює питання художнього перекладу, простежуючи його типологію насамперед у теоретичному розрізі, базуючись на перекладацькій діяльності М. Рильського, К. Чуковського та Ю. Тувіма; переконуючи у “взаємності” інтересів поета-перекладача й автора оригінального твору (вірші для дітей Ю. Тувіма, С. Маршака, С. Михалкова); розглядаючи М. Бажана як перекладача Ц.-К. Норвіда, а В. Броневського як перекладача В. Маяковського й С. Єсеніна. Авторка залучає до аналізу різні редакції перекладів, що свідчить часто-густо про еволюцію ідейно-естетичних поглядів письменників-перекладачів, говорить про різне трактування й сприйняття іншомовними інтерпретаторами того ж самого художнього зразка тощо. Порушено також проблему взаємопов’язаності перекладацької діяльності й оригінальної творчості того самого видатного митця.

Докторську дисертацію на тему “Польська поезія 40-х – 70-х рр. ХХ ст. в її взаємодії зі східнослов’янськими літературами (російською, українською, білоруською)” Ю. Булаховська захистила 1985 року в Ленінградському державному університеті. Заявлена тема розглядається у трьох великих розділах: перший присвячено безпосередньому тематико-образному перегуку у згаданих слов’янських літературах; другий – типології стилю; третій – окремо питанням художнього перекладу. До праці додано величезну бібліографію польською, російською, українською, білоруською, а також англійською, французькою, німецькою й чеською мовами з питань розвитку самої польської літератури, теорії літератури (стилю перекладів) і розгляду взаємодії як теоретико-методологічної категорії.

У монографіях “Творчість П.Г. Тичини і польська література” (1989) та “Станіслав Ришард Добровольський. Життя і творчість” (1990) окремі розділи присвячені проблемі “літератури в літературі”, тобто літературних асоціацій і свідомих посилань аналізованого автора на інші відомі літературні зразки, а також музично-кольоровій гамі в письменницькій творчості: “Література в літературі” як особливість художньої палітри Добровольського і “Музично-кольорова гама в поезії Тичини і деяких польських митців його доби” (ідеться, головню, про поезію Л. Стаффа, К.-І. Галчинського і Є. Гарасимовича).

Окремо варто наголосити на тому, що в монографії “Станіслав Ришард Добровольський” Ю. Булаховська намагається розглянути не лише “індивідуальний творчий процес” письменника в максимальній філологічній повноті, але певною мірою вкласти його в контекст усєї польської літератури доби в її контактних і типологічних зіставленнях із творчістю російських і українських митців того ж періоду. Два розділи книжки вирізняються оригінальністю у філологічному ракурсі. Це “Музична” і “кольорова” гами

у творах Добровольського”, у якому стверджується, що музична тематика органічно залучена до канви поезій, так само, як проблематика та образність малярства. Окрім того, у згаданому вище розділі “Література в літературі” як особливість художньої палітри Добровольського” акцентовано увагу на частому використанні автором численних образних асоціацій, ремінісценцій, інколи прямих літературних порівнянь, тобто інтертекстуальних елементів у його доробку; зокрема, аналізується бажання митця бути сприйнятим читацькою аудиторією. У цьому випадку жанр художнього твору Добровольського (чи це буде історичний роман, чи роман на сучасну тематику, напівдокументальна побутова повість, навіть суто ліричний вірш або зразок громадянської лірики) не має значення. Така побудова монографії Ю. Булаховської дає змогу розширити літературознавчий контекст розвідки, присвяченої одному письменникові, до компаративістичного та подекуди культурологічного дослідження.

У монографічних працях дослідниці польська література розглядається або з погляду її тематико-стильових і жанрових особливостей, або, найчастіше, у типологічних зіставленнях із літературами українською й російською, або безпосередньо – з використанням відповідної тематики в самій структурі художніх творів, а також у зв'язку із проблемою художніх перекладів. Зразки такого розгляду – статті, наприклад, про творчість А. Міцкевича в контексті польсько-українсько-російських літературних взаємин: типологічне зіставлення циклу віршів А. Міцкевича в поемі “Дзяди” (частина III “Відступ”) із поемою Т. Шевченка “Сон”; аналіз “переспівів” О. Пушкіна з таких балад Міцкевича, як “Троє Будрисів” (“Будрыс и его сыновья”), “Чати” (“Воевода”) і своєрідний пушкінський переклад “Вступу” до поеми Міцкевича “Конрад Валленрод”. Порівнюються між собою “Пан Тадеуш” і “Євгеній Онєгін” як зразки реалістичних творів у поезії з відповідним романтичним забарвленням і як “енциклопедії”: одна – польського, а друга – російського життя їхньої доби.

Необхідно зазначити, що більшість статей Ю. Булаховської, написаних у 80-ті роки ХХ ст., так чи так присвячені проблемам літературної взаємодії. Наприклад, у статті “Радянсько-польські літературні зв'язки” (1981) йдеться про взаємообмін тематикою у художніх творах сучасних польських, російських і українських авторів; про польсько-східнослов'янський художній переклад, а також про деякі типологічні зіставлення в галузі польської й радянської поезії і прози тієї доби. Стаття “Ідеї інтернаціоналізму в зарубіжних славянських літературах (XIX – ХХ века)” (1982) містить деякі критичні акценти, скажімо, стосовно історичного роману Г. Сенкевича “Вогнем і мечем”, розкриває інтернаціональне спрямування літератур зарубіжних слов'ян XIX – початку ХХ ст., у період міжвоєнного двадцятиліття та в наш час, тих творчих зв'язків і взаємного зацікавлення, що пов'язує їх у першу чергу з Україною та Росією. У розвідці “Польська поезія наших днів” (1979) дослідниця обґрунтовує такі літературні явища, як згадувана прозаїзація, інтелектуалізація поезії, взаємодія художньої творчості та інших видів мистецтв, доводить необхідність гармонійного оформлення зовнішньої “звукової” оболонки вірша.

З погляду порушених актуальних проблем слов'янської компаративістики інтерес становлять і дві інші статті Ю. Булаховської. У першій із них – “Про роль музичної стихії у поетичній творчості” (1983) – на матеріалі тогочасної польської, російської й української поезії простежується досить часте звернення до музичної образності, зокрема до конкретних відомих музичних опусів, до творчого життя композиторів. Здійснено спроби провести ті чи ті паралелі між літературною і музичною творчістю. У другій – “Поетичне слово Ю. Тувіма в контексті російської і української поезії” (1984) – виявляється прагнення авторки показати публіцистичну й пейзажну лірику митця на тлі

кращих зразків російської й української поезії (доробку В. Маяковського, С. Єсеніна, М. Рильського й М. Бажана).

Необхідно також згадати статтю “Про сучасну польську й українську есеїстику (Ю. Тувім, А. Стерн, М. Бажан, Д. Павличко)”, надруковану в журналі “Literatura Radziecka” (1984. – № 5), що виходив у Москві, та вартісну з огляду на інформаційне навантаження розвідку, опубліковану в Польщі, – “Наукові дослідження київських полоністів у 1960 – 1979 роках” (1980).

З 1993 р. Ю. Булаховська – професор, з 1998 – почесний академік Академії наук вищої школи України.

Дослідниця має численні урядові та громадські відзнаки: 1976 року вона була нагороджена польським орденом “За заслуги перед польською культурою”; 1996 року – дипломом Міністра закордонних справ Польщі “За поширення польської культури у світі”; 2006 року – орденом Ярослава Мудрого за видатні здобутки в галузі науки і техніки; 2007 року вона отримала “Гілку золотого каштана” за літературну діяльність від Української асоціації письменників художньо-соціальної орієнтації.

Українська вчена не раз друкувалася в польській періодиці (розвідки “Леся Українка і Марія Конопницька”, “Художня публіцистика польських письменників про О. Пушкіна, Т. Шевченка”, “Сприйняття творчості Г. Сенкевича на Україні” тощо).

Наукову роботу дослідниця поєднувала з викладацькою. У Київському державному університеті імені Т.Г. Шевченка вона читала спецкурси про польський позитивізм, польську літературу ХХ ст. та польсько-російсько-українські літературні взаємини; курс давньої польської літератури і письменства ХІХ ст. – у Київському інституті “Слов’янський університет” (нині – Славистичний університет); курс зарубіжних слов’янських літератур ХІХ – ХХ ст. у Київському міжрегіональному інституті вдосконалення вчителів імені Б. Грінченка.

Ю. Булаховська підготувала монографічний розділ (у співавторстві з О. Ліпатовим) про Ігнація Красицького до видання “История польской литературы” (1968); опрацювала розділи в підручнику з польської літератури для Х класу польських шкіл в Україні (1986); здійснила загальне редагування посібника для університетів “Зарубіжна література ранніх епох (Античність, Середні віки, Відродження)” (1994). Вона також була авторкою повного перекладу цього посібника з російської мови на українську.

Юлія Леонідівна займалася й видавничою діяльністю: у 1955 – 1956 роках працювала старшим редактором київського видавництва Держлітвидав України (тепер “Дніпро”). В Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України вона брала участь (як упорядник) у виданні 50-томника І. Франка (т. 19, 31) і 20-томника М. Рильського (т. 9, 10 – переклади з французької поезії й драматургії), у підготовці й написанні окремих розділів (про польсько-українське літературне пограниччя ХІХ – ХХ ст. і „Українська поезія в контексті інших літератур країн Східної Європи ХХ ст.”) у п’ятитомнику “Українська література в загальнослов’янському і світовому літературному контексті” (т. 1 і 2, 1987). Вона – відповідальний редактор 4-го тому, де вміщено бібліографію цього видання (“Літератури країн Східної Європи в українських перекладах та критиці”, 1991 рік); автор передмов та післямов: до історичної романістики й новелістики Г. Сенкевича; до історичної романістики К. Пшерви-Тетмайєра; до художньої прози Т. Брези і М. Кунцевич.

Ю. Булаховській належить багато статей про польських письменників в “Українській літературній енциклопедії” (т. 1, 2, 3). Вона – упорядник і автор біобібліографічних довідок до 2-го тому “Антології польської поезії” у двох томах (1979).

Як голова Державної екзаменаційної комісії в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, вона оцінювала знання бакалаврів і магістрів зі спеціалізації “Слов’янська філологія”. Українські полоністи особливо вдячні Ю. Булаховській за критичні, об’єктивні та ґрунтовні відгуки на кандидатські й докторські дисертаційні дослідження.

Отримано 16.09. 2010 р.

м. Київ

5 грудня виповнюється 50 років докторові філологічних наук, професору Ярославові Поліщуку.

Ювіляр народився в селі Самостріли Корецького району, що на Рівненщині. Закінчив Рівненський педагогічний інститут (1982). У 1985–2001 рр. працював у Рівненському державному гуманітарному університеті (до реорганізації – педагогічному інституті). Упродовж 1993–2001 рр. завідував кафедрою української літератури цього закладу.

Був професором Ягеллонського університету (Краків, Польща), Національного університету “Острозька академія”. Автор краєзнавчих статей, книжок “Шевченко і Рівненщина” (1987, друге вид. 1988), “Література рідного краю” (1993), “Рівне. Мандрівка крізь віки” (1998, 2009). Перу дослідника належать монографії “Міфологічний горизонт українського модернізму” (1998, друге вид. 2002), “Література як геокультурний проект” (2008), “Пейзажі людини” (2008), “Із дискурсів і дискусій” (2008), “І ката, і героя він любив... Михайло Коцюбинський” (2010). Його студії опубліковані в авторитетних виданнях за межами України (Польща, Австралія, Чехія, Росія, Болгарія, Білорусь). Ярослав Поліщук – лауреат Міжнародної премії імені Володимира Винниченка (2003), Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка (2005), Міжнародної премії імені Богдана Нестора Лепкого (2008), Всеукраїнської премії імені Олександра Білецького (2009).

Редакція щиро вітає ювіляра й зичить йому міцного здоров’я та нових творчих успіхів.



**Ярослав Поліщук**

УДК 82.091 (477)+(481) К 75

## **НАСЛУХУЮЧИ “МУЗИКУ СФЕР”: ПОЕТИКАЛЬНІ ПАРАЛЕЛІ ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО ТА КНУТА ГАМСУНА**

Автор зіставляє індивідуальну поетику двох майстрів художньої прози кінця XIX та початку XX ст. Спільні ознаки виявляються в активному залученні образів природи, що нерідко поєднується з авторефлексією героя. Обидва письменники творять новий стиль розповіді, збагачують свої національні мови. Вони також охоче вдаються до засобів гумору та іронії. Своєю творчістю Гамсун і Коцюбинський утверджують засади модернізму, зокрема плюральності та багатовекторності його поетики. Їхні художні здобутки стали вихідним пунктом для наступних поколінь у літературі.

*Ключові слова:* модернізм, імпресіонізм, стиль, творчість, образ, рефлексія, герой, пейзаж.